

УДК 069: 061.23 (477.83)

Роксоляна ДАНЧИН,
директор історико-етнографічного
музею «Бойківщина»,
м. Самбір, Україна

ДІЯЛЬНІСТЬ ТОВАРИСТВА І МУЗЕЮ «БОЙКІВЩИНА»: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

Данчин Р. С. Діяльність товариства і музею «Бойківщина»: історія та сучасність. Розглянуто історію формування та проблеми розвитку музейного товариства «Бойківщина». Зазначено особливе значення установи в науковому дослідженні народних традицій, звичаїв та обрядів, історії й культури заселення бойківського краю, внесок окремих осіб у розвиток музею.

Ключові слова: музей, товариство, народ, бойки, пам'ятки, культура.

Данчин Р. С. Деятельность общества и музея «Бойковщина»: история и современность. Рассмотрена история формирования и проблемы развития музейного общества «Бойковщина». Указано особое значение учреждения в научном исследовании народных традиций, обычаев и обрядов, истории и культуры заселения бойковского края, вклад отдельных лиц в развитие музея.

Ключевые слова: музей, общество, народ, бойки, достопримечательности, культура.

Danchyn R. S. Activities Society and Museum «Boikovshchina»: Past and Present.

Background. In recent years, there has been an increasing interest in the history of the formation and problem of «Boikovshchyna» museum.

Objectives. The objectives of this study are to determine the history of the formation and problem of «Boikovshchyna» museum.

Methods. So far this method has been applied to.

Results. The results of the research support the idea that a particular importance of the institution in the scientific research of national traditions, customs and rituals, history and culture of the development of the museum are specified.

Conclusions. The present results are significant in scientific publishing activities of the Society and Museum «Boikovshchyna» 1920-1930-ies, it should be noted that they have made a significant contribution to the study and promotion of material and spiritual culture Boyko.

Keywords: museum, society, people, Boiko, sights, culture.

*Полюбіть науку, плакайте і збагачайте її своєю
працею і своїм знанням, будьте її служителями!
Здвигайте храми науки, вогнища духовної сили
Церкви і Народу, пам'ятаючи, що немислиме
життя Церкви і Народу без рідної науки.
Наука – це їхнє дихання життя!!!
Йосиф Сліпий*

Постановка проблеми. Товариство «Бойківщина» у Самборі виникло наприкінці 20-х років минулого століття завдяки ініціативі та заходам місцевих передових громадсько-культурних діячів. Українська еліта, що сформувалась у роки національно-визвольних змагань та української державності, відчула поклик до чогось більшого та глибшого. І саме цей внутрішній поклик окремих індивідуальностей, що вже духовно оновились, і спричинився до нової хвилі відродження. У Самборі такими посталями були: адвокат Володимир Гуркевич, лікар Володимир Кобільник, письменник Іван Филипчак.

Ініціатором створення Товариства і музею, які мали займатися дослідженням історії, побуту та культури бойківського племені, виступив відомий на Самбірщині громадський діяч, адвокат д-р Володимир Гуркевич (1880–1937), син греко-католицького пароха, який душпастирював у селі Корничі. Шукаючи чим прислужитись народу, у маленькому повітовому містечку одного вечора в одній із кав'ярень на паперовій серветці пише: «Повітовий музей в Самборі – поступаю в члени. Самбір, 24 липня 1927 року, в Гігієні діялось, година 10.40 вечером, д-р Гуркевич, д-р Кобільник».

Мета. Організатори й члени Товариства не обмежилися збиранням і збереженням пам'яток бойківського побуту й культури: від самого початку заходилися науково опрацьовувати зібрані багатющі матеріали. Їх першочерговим завданням стало дослідження й монографічні опрацювання різних аспектів матеріальної та духовної культури бойків.

Виклад основного матеріалу дослідження. Володимир Гуркевич зумів об'єднати навколо себе групу високоосвічених самбірських інтелектуалів, які з величезним ентузіазмом взялися за організацію як самого Товариства «Бойківщина», так і музею при ньому. Це, насамперед, Володимир Кобільник (1885-1937) – лікар, етнограф, археолог і публіцист, Антін Княжинський (1893-1960) – педагог, філолог, етнограф і соціолог, Іван Филипчак (1871-1945) – педагог, музеєзнавець і письменник, Михайло Скорик (1895-1981) – педагог, публіцист і науковець, Володимир Кордуба (1883-1964) – інженер, картограф, культурно-громадський діяч та інші. Надзвичайно жертовно спричинився до організації Товариства та його музею колишній громадський діяч Самбірщини, який у 20-30-х роках вимушено перебував на Закарпатті (тоді Чехословаччина) адвокат д-р Данило Стахура (1860-1938) і який теж гаряче підтримував цю ідею. Він відступив для експозиції збірок увесь перший поверх свого будинку, що знаходився в Самборі за адресою вулиця Тиха, 1.

Перше зібрання самбірських інтелігентів-українців, під час якого офіційно було вирішено засну-

вати Товариство «Бойківщина», відбулося 9 жовтня 1927 року. Однак перші загальні збори, які формально утворили це Товариство, були скликані лише 16 червня 1928 року, після організаційної підготовки. Паралельно із утворенням Товариства «Бойківщина» у Самборі заснували й однойменний музей.

Члени Товариства та музею «Бойківщина», 1928

У вересні 1927 року відбулися перші збори засновників кооперативи «Бойківщина», на яких доручено адвокату Володимиру Гуркевичу опрацювати Статут музею. На зборах, що відбулися 16 червня 1928 року, було обрано правління (старшину): Володимир Гуркевич – голова, Володимир Курчак – заступник голови, Михайло Скорик – секретар, Іван Филипчак – директор (засідатель) музею, Володимир Кобільник – скарбник, Антін Княжинський і Микола Івасюк – члени правління (старшини), о. Михайло Юзв'як, Карло Шумний та Володимир Бережанський – члени ревізійної (провірної) комісії. Статут Товариства «Бойківщина» Львівське воєводство затвердило 12 червня 1928 р. під № В. Р. 4131, а Самбірське староство – 13 липня того ж року.

20 серпня 1930 року делегація від музею «Бойківщина» у складі Івана Филипчака та Гната Мартинця відвідала Перемиського, Сяноцького та Самбірського єпископа кира Йосафата Коциловського. Порушували питання допомоги музеєві.

У квітні 1931 року члени Товариства і музею «Бойківщина» Володимир Гуркевич, Володимир Кобільник та Іван Филипчак взяли участь у Першому з'їзді музеологів у Львові. А в травні цього ж року Товариство «Бойківщина» та його музей стали членами «Союзу музеїв у Польщі», що значно підвищило статус й авторитет цих українських інституцій.

19 квітня 1932 року відбулось урочисте відкриття музею в будинку Данила Стахури. Засновано фонд будівництва музею і вже у травні розпочато збір добровільних внесків на будову. На кінець того ж року кількість експонатів у музеї сягнула 2450 каталожних номерів, 9000 високовартісних предметів з палеонтології, геології, народознавства, нумізматики, сакрального мистецтва (згадуються хрести монахів Скиту Манявського).

Наступного 1933 року при музеї «Бойківщина» проходить Другий з'їзд українських музеологів, а згодом – з'їзд «Дослідників Бойківщини». Виходить

друге число часопису «Літопису Бойківщини». У цьому ж часописі розпочато друкування «Словника бойківського говору» о. Юрія Кміта.

9 червня 1935 року розпочав свою роботу Третій з'їзд українських музеологів у Львові. Створено комітет українських музеїв, головним із яких визнано музей «Бойківщина» (до 1937 року). Музей розширюється, створюється природничий відділ при «Рідній школі». Виходять п'яте і шосте числа «Літопису Бойківщини». У червні 1936 року члени Товариства і музею «Бойківщина» беруть участь у роботі Четвертого з'їзду Союзу українських музеологів у Сяноку. 16-17 травня 1937 року проходить П'ятий з'їзд Союзу українських музеологів у Перемишлі, в якому члени Товариства і музею теж беруть участь. Попри активну культурно-просвітницьку роботу, яку провадили Товариство «Бойківщина» та його музей як у Самборі, так і в усьому бойківському краю, вони започаткували широку науково-видавничу діяльність.

Вчений провід Товариства «Бойківщина» заснував уже згадуване періодичне видання «Літопис Бойківщини», яке у підзаголовку мало ширше інформаційне розшифрування: «Записки, присвячені дослідям історії, культури й побуту бойківського племені». За неповних десять років існування (1931-1939) «Літопис Бойківщини» встиг вийти одинадцятьма випусками (12 число «Літопису» було підготовлене до друку, але через першу більшовицьку окупацію не дійшло до загалу).

На 1938 рік, завдяки копіткій праці членів Товариства та музею «Бойківщина», було зібрано понад 30 000 експонатів. Експозиція музею розміщена в трьох окремих приміщеннях: побут бойків – у теперішньому будинку швейної фабрики по вулиці Музейній (назва вулиці збереглась донині); бойківська ноша – у приміщенні бернардинського собору (тепер зал органної та камерної музики); природничий відділ знаходився у будівлі, де сьогодні інфекційна лікарня.

Другим важливим напрямком науково-дослідних пошуків Товариства та музею «Бойківщина» стали студії мовної стихії бойків. Їй присвятили свої дослідження такі відомі науковці, члени Товариства та музею, як отець Юрій Кміт, магістер Ярослав Рудницький, доктор Антін Княжинський та інші. Отець Юрій Кміт, зокрема, започаткував «Словник бойківського говору», а також бойківський словарець сіл, який доніс до наших днів увесь «аромат» живої мови предків.

Значне місце в етнографічних дослідженнях членів Товариства та музею «Бойківщина» займали побут, народне мистецтво, обряди і звичаї бойків. Насамперед, тут потрібно відзначити розвідку Володимира Гуркевича «Бойки за 100 літ у числах» (ЛБ. – 1931. – Ч. 1). У цій праці автор простежив динаміку чисельного зростання бойків за період 1830 – 1930 років. Матеріальна та духовна культура бойків досліджувалася здебільшого на прикладі окремих бойківських сіл. Туди споряджали спеціальні експедиції, а також окремі ентузіасти, головно сільські священики, вчителі, іноді й письменні селяни

(як, наприклад, Михайло Зинич зі села Жукотин на Турківщині) записували усну народну творчість бойків, їх побут, звичаї та обряди. З цього погляду на особливу увагу заслуговує ґрунтовне дослідження Володимира Кобільника «Матеріальна культура села Жукотин Турчанського повіту».

Цінні розвідки з культурної історії бойківського краю опублікували Іван Филипчак, Володимир Гуркевич, отець Роман Лукань, Іларіон Свенціцький, Володимир Залозецький та інші. Так, Іванові Филипчаку належать цікаві дослідження з історії шкільної освіти на Бойківщині – статті «З історії шкільництва на Західній Бойківщині» (від 1772 по 1930 роки) (ЛБ.–1931. – Ч. 1) та «Школа в Стрільбичах», яка була опублікована в «Нарисі історії шкільництва» (Львів, 1936). Володимир Кобільник досліджував історію самбірської церкви Різдва Пресвятої Діви Марії (ЛБ. – 1934. – Ч. 4), а про сакральне мистецтво бойків писали такі наукові авторитети, як Іларіон Свенціцький («Тематичний уклад стінопису церкви св. Юра в Дрогобичі» (ЛБ. – 1938. – Ч. 10) та Володимир Залозецький («Бойківський тип дерев'яної церкви й його відношення до історичних стилів» (ЛБ. – 1938. – Ч. 10).

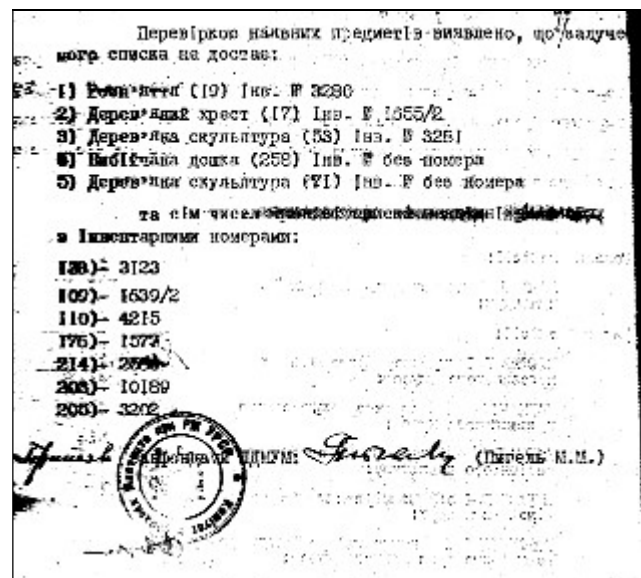
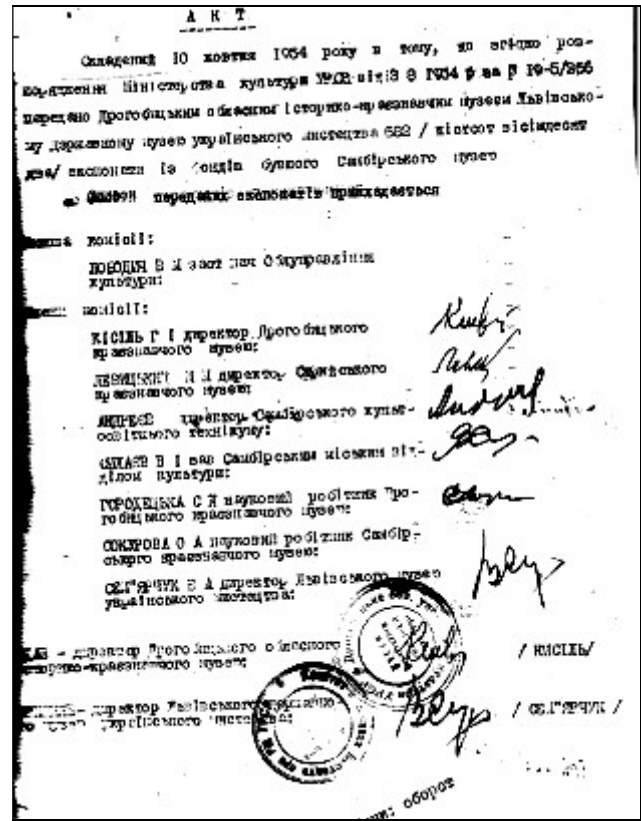
У жовтні 1939 року музеєві «Бойківщина» передано приміщення колишнього монастиря Бригідок, у якому він функціонував до 1950 року, а сам музей перейменовано у Самбірський історико-краєзнавчий. Від грудня 1945 року музей «Бойківщина» прикріплено до Харківського історико-краєзнавчого музею (розпорядження Комітету в справах культурно-освітніх установ при РНК УРСР). Уже після війни, у 1950 році, музейна збірка перенесена в приміщення колишнього монастиря Бернардинів.

У часі повоєнних репресій на теренах Західної України, які зачепили сподвижників «Бойківщини» Івана Филипчака, Антіна Княжинського та інших, доля музею була вирішена жорстоким наказом липня 1954 року – ліквідувати. Через місяць одержано розпорядження Міністерства культури УРСР № 19 – 5/366 «Про передачу експонатів Львівському державному музеєві українського мистецтва, Стрийському краєзнавчому музеєві та Дрогобицькому історико-краєзнавчому музеєві».

З Акта, складеного 10 жовтня 1954 року на основі розпорядження Міністерства культури УРСР від 3 серпня 1954 року №19-5/366, про передачу Дрогобицьким обласним історико-краєзнавчим музеєм Львівському державному музею українського мистецтва 682 експонати із фондів колишнього Самбірського музею, ми бачимо, під яким інвентарним номером знаходиться кожен експонат, а серед них дерев'яні (понад 30) і металеві (1) хрести, дерев'яна скульптура (близько 40), ікони (понад 112), кераміка (іграшки, скарбонки, куманці, дзбанки, миски), дерев'яні скрині, вишивки на листках у папках. У чорновиках акта зазначені та не введені в акт старі книги (стародруки XIV-XVI-XVIII ст.), альбоми тощо. Це далеко не повний перелік.

Коли складався цей акт, то в Дрогобицькому музеї механічно залишилась археологічна збірка, пронумерована власною рукою Володимира Кобіль-

ника – співзасновника та члена Товариства і музею «Бойківщина», не кажучи вже про ікони художника XVI ст. Федуска зі Самбора. До Стрийського краєзнавчого музею перейшов увесь природничий відділ.

Акт від 10 жовтня 1954 року

Музей висловлює подяку науковцям та мистецтвознавцям, які зазначили у своїх монографіях, яким чином потрапили ікони з музею «Бойківщина» до фондів інших музеїв.

Українське народне малярство XIII-XX століть: світ очима народних митців: Альбом/ Авт. – упоряд.: В. І. Свенціцька, В. П. Откович. – К.: Мистецтво, 1991. – 304 с.: іл.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

1. Архангел Михаїл з діяннями

Друга половина – кінець XIV ст. Бойківщина. Майстерня Спаського монастиря (?).

Дошка (2) липова, дві врізні односторонні шпуги (нижня втрачена), ковчег подвійний, паволока, яєчна темпера.

125,3 x 86 x 2,5 ЛМУМ.

Ікона надійшла у 1930-х рр. з Миколаївської церкви с. Сторонна (Дрогобич) до музею «Бойківщина» в Самборі.

1954 р. у складі колекції цього музею її передано з Дрогобицького краєзнавчого музею до Львівського музею українського мистецтва. С. 2

2. Різдво Христове

Остання чверть XVI ст. Львівське середовище (?).

Дошка липова, дві зустрічно врізані шпуги, подвійний ковчег, левкас, яєчна темпера, сріблення, тоноване під золото, рельєфно тиснений орнамент.

65 x 53 x 2 ЛМУМ.

Ікона святкового ряду в іконостасі.

Надійшла у 1930-х рр. з церкви Параскеви с. Млинів до музею «Бойківщина» в Самборі.

У 1954 р. передана Львівському музею українського мистецтва з Дрогобицького краєзнавчого музею. С.14

3. Юрій Зміборець

Середина XVI ст. Бойківщина

Дошка ялинова (2), дві зустрічно врізані шпуги, ковчег, береги чорні з готизуючим написом білилом угорі та посрібленими розетами з боків унизу; вздовж країв тонка червонувано-вохриста опуш; вздовж берегів – паволока. Левкас, яєчна темпера, сріблення.

123 x 92 x 3, 8 ЛМУМ.

Надійшла у 1930-х рр. з монастирської Юріївської церкви с. Ступниці до музею «Бойківщина» в Самборі.

У 1954 р. передана Львівському музею українського мистецтва. С.20

Надійшла у 1930-х рр. з монастирської Юріївської церкви с. Ступниці до музею «Бойківщина» в Самборі.

У 1954 р. передана Львівському музею українського мистецтва. С.20

4. Різдво Христове XVII ст.

Коло риботицьких малярів.

Дошка ялинова, дві шпуги, левкас, яєчна темпера, сріблення, тоноване під золото, риткування орнаментальне (тло). Ікона з внутрішнім півкругом (обрамлення відсутнє).

100 x 67 x 2 ЛМУМ.

Ікона храмова.

Надійшла у 1930-х рр. до музею «Бойківщина» в Самборі.

1954 р. передана разом із збіркою з Дрогобицького краєзнавчого музею. С.78

5. Св. Онуфрій

Початок XVIII ст.

Коло риботицьких малярів.

Маляр Олексій (?)

Дошка ялинова (2), дві наскрізно врізані шпуги.

Глибоке гладке обрамлення, левкас, яєчна темпера, сріблення, тоноване під золото, риткування рослинним орнаментом (тло).

112 x 69,5 x 2,5-6/105 x 63. ЛМУМ.

Ікона храмова.

Надійшла у 1930-х рр. до музею «Бойківщина» в Самборі, 1954 р. передана разом із збіркою з Дрогобицького краєзнавчого музею до Львівського музею українського мистецтва. С. 83

6. Покрова Богородиці («Всім скорблячим радість»)

Стефан Медицький (?)

Середина XVII ст. Стара Сіль. Полотно, олія.

103x85,5. ЛМУМ.

Ікона вотивна.

Надійшла у 1930-х рр. до музею «Бойківщина» в Самборі з церкви Іллі або з передміських П'ятницької чи Вознесенської церков містечка Стара Сіль.

У 1954 р. передана з Дрогобицького краєзнавчого музею до Львівського музею українського мистецтва. Консерваційні заходи проведено. С. 107

Патріарх Димитрій (Ярема). Іконопис Західної України XII-XV ст. Львів: Друкарські куншти, 2005. – 502 с.: іл.

7. Христос Пантократор на престолі.

Ікона зі Сторонної на Самбірщині. XV ст.

112x82.

Надійшла із музею «Бойківщина» в Самборі до Національного музею у Львові. С. 81-82

8. Нерукотворний образ. XV ст.

54x89.

Надійшла із музею «Бойківщина» в Самборі до Національного музею у Львові. С. 373-374

Гелитович Марія. Святий Миколай з житієм. – Львів: Свічадо, 2008. – 152 с.: іл.

9. Св. Миколай з двома житійними сценами

Друга половина XVI ст.

З церкви Йоана Хрестителя у Підбужі, Дрогобицький р-н, Львівська обл.

Дошка тополева, осикова (2), темпера, сріблення; рельєф; ковчег; дві наскрізні шпуги.

101,5x60,5x2.

У 1955 р. надійшла із музею «Бойківщина» в Самборі до Національного музею у Львові (Кв. 38438, І-2595). С.40

10. Св. Миколай з житієм.

1560-ті рр.

Майстер (?) Дмитрій.

З церкви св. Миколая у Долині, Івано-Франківська обл.

Дошка липова (3), темпера, золочення; рельєф;

ковчег; дві наскрізні шпуги

98,5x89,5x3,5.

У 1955 р. надійшла із музею «Бойківщина» в Самборі до Національного музею у Львові (Кв. 38434, І-2591). С. 80

7.

9.

8.

10.

11.

11. Св. Миколай з житієм

Перша половина XVIII ст.

Походження невідоме.

Дошка липова (3), темпера, сріблення; гравірування;

дві шпуги, впущені праворуч

93,5x69,5x2,5.

У 1955 р. надійшла із музею «Бойківщина» в Самборі до Національного музею у Львові (Кв. 38527, І-3684). С.142

Марія Гелитович. Ікони Старосамбірщини XIV-

XVI століть зі збірки Національного музею у Львові імені Андрея Шептицького. – Львів: Свічадо, 2010. – 239 с.: іл.

12.

13.

14.

12. Йоан Богослов

Перша половина XVI ст.

с. Сушиця Велика

Дошка липова (2), подвійний ковчег, темпера, сріблення; дві шпуги

111x76,5x2,5

У 1954 р. надійшла з колекції музею «Бойківщина» в Самборі до Національного музею у Львові (Кв.-38465, І-2622). С.206

13. Старозавітня Трійця

Друга половина XVI ст.

З церкви Успіння Пресвятої Богородиці (або святої Параскеви), с. Топільниця

Дошка липова (4), без ковчегу, темпера, сріблення;

дві шпуги, врізані праворуч

86x71,5x2,5

У 1954 р. надійшла з колекції музею «Бойківщина» в Самборі до Національного музею у Львові (Кв-38490, І-2647). С. 222

14. Спас

Кінець XVI ст.

З церкви Успіння Пресвятої Богородиці, с. Топільниця Горішня

Дошка шпилькова (2), ковчег, темпера, сріблення; дві шпуги, врізані ліворуч
70x65,5x3,5

У 1954 р. надійшла з колекції музею «Бойківщина» в Самборі до Національного музею у Львові (Кв-38466, І-2623). С.230

Відродження музею співпало зі створенням незалежної Української Держави. На прохання культурно-просвітницького Товариства імені Володимира Кобільника у грудні 1990 року виконкомом Самбірської міської ради виділено приміщення під відновлений історико-етнографічний музей «Бойківщина» в колишньому будинку парафіяльної школи, збудованої мешканцями міста у 1679 році на старожитніх фундаментах XVI ст. Музей відновив свою діяльність у 1991 році як філія Національного музею у Львові (рішення Львівського облвиконкому від 21.05.1991). Організаційні трансформації завершилися в 2001 році, коли на виконання рішення обласної ради від 19 жовтня музей «Бойківщина» переходить у підпорядкування управління культури облдержадміністрації як самостійний музей із власним балансом.

Першу збірку відродженого до музею передав директор СШ №1 міста Самбора Георгій Машура, який не один десяток літ домагався відновлення музею «Бойківщина», хоч сам він виходець з Полтавщини. А далі були безперервні експедиції по теренах Дрогобиччини, Старосамбірщини, Турківщини, згодом побували на Гуцульщині, де побут досить подібний до бойківського.

Сьогоднішня діяльність музею – продовження жертовної праці наших попередників. У музеї функціонують три постійнодіючі експозиції. У першій з них «Матеріально-господарська культура бойків та бойківська ноша» – представлено дерев'яні предмети бойківського хатнього побуту, жіночий і чоловічий бойківський одяг, зразки вишивок Дрогобиччини, Турківщини, куточок бойківської хати (бамбетель, колиски, скрині, стіл, обрус вишиваний, рушники, свічник), предмети ткацтва (терлиці, осікачки, куделі, веретена, прядки, кросна, ткацькі верстати тощо).

Друга постійнодіюча експозиція – «Родина Козакевичів» – частина спадку родин Ковшевичів та Козакевичів: меблі кінця XIX – початку XX століть, стародавні флакони, касетки, ампірний годинник, альбом зі світлинами, вперше робленими в Галичині, колекція живопису Володимира Козакевича, роботи польських художників Міхала Яблонського та Яна Піньонжка, колекція старих українських поштівок, цікаві документи XVI-XIX ст. та інші речі, що заповіла Лідія Козакевич українському народу.

Ведеться наукове опрацювання нової експозиції національно-визвольних змагань «Боротьба за українську державність на Самбірщині та Бойківщині», де представлено матеріали про активних діячів ЗУНР, УГВР, УПА, ОУН, дивізії «Галичина», Закерзоння – Михайла Іванця, Осипа Куриласа, Андрія Чайков-

ського, Кирила Осьмака, Степана Бандери, Романа Шухевича, Ярослава Стецька, Степана «Хріна» Стебельського, Миколи Лебеда, Василя Мізерного, Михайла Піщюри. Відтворено криївку в розрізі (лава, стіл, посуд, побутові речі, драбина, друкарська машинка, карти бойових дій, погруддя «Хріна» Стебельського у виконанні скульпторки з Канади Аріадни Шум-Стебельської, матеріали про родину Стебельських, передані жителькою м. Самбора п. Дарією Томашек та родичами зі Львова (родинна світлина 1913 р.).

Ця експозиція доповнена банерами у газетній формі, спільним проектом музею «Бойківщина» з Самбірським об'єднанням всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Тараса Шевченка під назвою «Етюди з історії Самбірщини», за матеріалами переданими самбірчанином п. Тарасом Козбуром (США), що висвітлюють трагічні події 1941 р. в місті Самборі.

Окрема експозиція, присвячена письменнику, адвокату, громадсько-політичному діячу, уродженцю міста Самбора, повітовому комісару ЗУНРу Андрію Чайковському та провіднику, полковнику визвольних змагань в Україні, творцю і засновнику УВО та ОУН – Євгену Коновальцю. Вона є продовженням наукового опрацювання експозиції національно-визвольної боротьби.

Першим доробком у науковій роботі музею стало опрацювання монографії д-ра Юліана Євгена Рабія «Княжий город Самбір» (видано видавництвом «Місіонер» 1999 р.). Видано випуски «Літопису Бойківщини» (у них відтворено всі числа журналу за 1931-1937 роки), а на сьогоднішній день музей опрацював та подав до друку четвертий випуск «Літопису» (тут 1937-1939 роки). Водночас ведеться опрацювання нотних записів у друці «Пісні у записах Антіна Княжинського» (передані доньками Антіна Княжинського Мартою Турчин та Оксаною Козбур (США) та матеріалів систематизованого каталогу фондової збірки музею «Скарби Бойківщини» (перша черга – «Кераміка»).

Монографія д-ра Юліана Євгена Рабія
«Княжий город Самбір»

Перевидання «Літопису Бойківщини» 1931-1939 років є гідним пошануванням засновників Товариства та музею «Бойківщина», які внесли неогічний вклад у збереження бойківської культури.

У квітні 1995 р. музей провів науково-теологічну конференцію, присвячену «Світлій пам'яті Ісповідника Віри Патріарха Йосифа Сліпого», водночас відкривши однойменну філателістичну виставку з приватної збірки Романа Смика (Чикаго, Америка). У

1996 р. у музеї відбулася конференція «Минуле і сучасне Бойківщини» з нагоди 140-річчя від дня народження Михайла Зубрицького – греко-католицького священника, довголітнього пароха села Мшанець, що на Старосамбірщині, дійсного члена НТШ, відомого дослідника історії та етнографії Галичини XIX ст.

Видання «Літопису Бойківщини» 1931-1939 рр.

У середині 1990-х років голова Державної служби контролю переміщення культурних цінностей через державний кордон України Олександр Федорук презентував у музеї мистецьку спадщину самбірчанина – скульптуру, кераміку, живопис Юрія Кульчицького (Мужен, Франція), а також художню обробку металу Аки Перейми та писанки Тетяни Осадци (штат Огайо, Америка). Вишиті ікони представляв о. Дмитро Блажійовський (Рим, Італія), світлини про життя українців в Канаді – Іван Івахів (США), а матеріали документальної виставки, присвяченої самбірчанину, пластуна 1930-х років отцю мітрату Володимиру Івашко (Канада) та ювілейної виставки до 80-річчя меценатки, уродженки Самбірщини Євгенії Піщора-Швець «Чужино, чужино незаміниш мені Україну...» (Україна-Канада), передані у фонд музею «Бойківщина». Мистецька палітра мистців з діаспори представлена також графічними роботами Олега Островського «Україна назавжди» (Англія) та малярством уродженця міста Самбора Яна Корча з фонду музею ім. Яна Декерта м. Гожова (Польща). Співпраця музею з українською школою в Сяноку (Польща) представлена виставкою «Духовне очищення у дереві» члена Бещадської спілки художників Здіслава Пенкальського (с. Гочів біля Ліска, Карпатський регіон) – ікони писані на обгорілих дошках знищених дерев'яних прикарпатських церков. Виставку супроводжувала фольк-група «Відимо» зі Сяноку під керівництвом Маріяни Ярої (виконувались українські гаївки, польські та словацькі веснянки). Також експонувались у музеї «Бойківщина» виставка ікон Миколаїв-Чудотворців з приватної збірки єпископа Коломийсько-Чернівецької єпархії Миколи Сімкайла (Коломия) та виставка дерев'яної сакральної архітектури авторства Михайла Яськовича (Львів). Нещодавно у музеї експонувалась збірка мистецьких робіт Олекси Новаківського із зарубіжної колекції професора Миколи Мушинки із Пряшева, яка справила прекрасне враження на відвідувачів. До речі, принагідно, Микола Мушинка на відкритті виставки передав музеєві велику кількість матеріалів, присвячених фундатору музею Данилу Стахурі та українському звитяжцю Степанові Стебельському (псевдо «Хрін»).

Фонд музею «Бойківщина» – основний, допоміжний і бібліотечний – з кожним роком поповнюється за рахунок копіткої роботи працівників музею, а також жертівністю жителів Самбора і самбірської діаспори. Перший внесок у поповненні музейної бібліотеки – це дарунок літератури від голови Товариства «Бойківщина» Галини Утриско (Філадельфія, США), а згодом теперішнього голови цього ж Товариства Ярослава Геврича; Йосипа Терелі з Канади та київських видавництв до 750-ліття міста Самбора. Вагомий внесок у поповнення музейної книгозбірні надав Микола Гнатів (Вінніпег, Канада), подарувавши понад 1750 книжок. Долучилась до цього й уродженка Самбірщини Євгенія Піщора-Швець (зараз жителька Торонто, Канада), подарувавши музеєві близько 600 предметів родинного архіву. Серед постійних відвідувачів музею була самбірчанка Віра Чепига, заповівши власну бібліотеку, що становить близько 650 книг. Останнє вагоме надходження літератури відбулось 2011 року з приватної бібліотеки відомого громадського діяча, політ'язня, історика Івана Геля (біля 700 примірників).

Починаючи від 1998 року й до сьогодні музей «Бойківщина» співпрацює з Львівською національною академією мистецтв. Вперше у стінах музею свої дипломні роботи презентували студенти кафедри сакрального мистецтва ЛАМ (завідувач кафедри, заслужений діяч мистецтв України, Народний художник України, професор Роман Василик).

У 2000-2003 рр. Львівська національна академія мистецтв та музей «Бойківщина» спільно проводять I-ий тур фестивалю майстер-клас «Малеча творить писанку» під керівництвом доцента кафедри ткацтва ЛАМ Зеновії Шульги. Результатом такої співпраці є виставки викладачів та студентів академії – мала скульптура у кераміці та монументальний рисунок, яку двічі представляв Іван Франк, настінні пласти Степана Андрусіва, Василя Боднарчука та декоративний посуд Ярослава Славінського, живописна «Стара Бойківщина» В'ячеслава Гордієнка, ліжники Марти Токар та гобелени її дочки Іванни, живопис «Дерев'яні церкви Галичини» Романа Василика.

Співпраця з Львівським коледжем декоративно-го і ужиткового мистецтва імені Івана Труша розпочата виставкою кераміки та живопису Оксани Роюк-Багринівської, скульптурою Ярослава Юзьківа, живописом Михайла Коломийчука. А студенти представили плакати, присвячені Голодомору 1932 – 1933 рр. в Україні.

2008 рік позначився співпрацею з музеями України: музей взяв участь в урочистостях присвячених 10-літтю діяльності Єпархіального музею міста Трускавця. На запрошення Львівського музею історії релігії у жовтні 2008 року працівники музею пройшли стажування на тему: «200-річчя Галицької митрополії УГКЦ у пам'ятках історії та культури» та отримали свідоцтва про підвищення кваліфікації Міністерства культури і туризму України.

Знайомство з творчістю закарпатських митців у музеї «Бойківщина» розпочалось у 2005 році з виставки графіки, кераміки та живопису Наталії Тисовської (Ужгород), а через рік самбірчани захоплювались живописом членів Національної спілки художників України Наталії Сіми та Володимира

Павлишина. Продовження співпраці з Закарпатським музеєм народної архітектури та побуту відбулося у 2010 році Міжнародною науково-практичною конференцією «Історія створення музеїв просто неба. Сьогодення та перспективи розвитку», присвячена 40-річчю Закарпатського музею народної архітектури та побуту.

Від 2007 по 2011 роки музей взяв участь у проєктах «Україна туристична», «Новітня історія України. Галичина», «Україна й українці – цвіт нації, гордість країни», «Золотий фонд нації», отримано відзнаки, дипломи тощо.

У 2009 році започаткована співпраця з Регіональним музеєм ім. Фастнахта у м. Бжозов (Польща). В цьому ж році відбулася Міжнародна науково-практична конференція «Історія Бжозова 2010» У 2011 році започаткована співпраця з Музеєм Замком в м. Освенціумі (Польща), а у 2012 – з Музеєм Солей Краківських м. Велічка (Польща).

На початку 2012 р. в музеї «Бойківщина» започатковано проєкт, який ознаменував новий рівень співпраці з Львівською національною академією мистецтв під назвою «Різдвяний вернісаж». Він розділений на п'ять черг виставок. Перша частина називалась «Від Різдва до Великодня» і представлена роботами викладачів Романа Василика, Любові Яцків, Костя Марковича (іконографічний цикл «Різдво») та студентів кафедри сакрального мистецтва. Друга частина називалась «Великдень»; третя – «Від Великодня до Покрови», а четверта – «Від Покрови до Миколая», а п'ята – «Від Миколая до Богоявлення».

Висновки і перспективи. Завершуючи нашу розвідку про науково-видавничу діяльність Товариства та музею «Бойківщина» 1920-1930-х років минулого століття, слід зазначити, що вони зробили вагомий внесок у вивчення та популяризацію матеріальної та духовної культури бойків. Як Товариство, так і музей розвивалися, набирали сили, і лише трагічні обставини першої та другої більшовицьких окупацій (1939-1944) брутально перервали їх плідну роботу, – адже можна тільки здогадуватися, яких би успіхів вони досягли у галузі наукового вивчення Бойківщини, якби й далі працювали у цивілізованих умовах. Тому й надалі ми повинні продовжувати дослідження бойківських теренів, зберегти культуру бойків для прийдешніх поколінь.

ЛІТЕРАТУРА

1. Акт від 10.10.1954 р. На основі розпорядження Міністерства культури УРСР № 19-5/366 «Про передачу експонатів Львівському державному музеєві українського мистецтва, Стрийському краєзнавчому музеєві та Дрогобицькому історико-краєзнавчому музеєві».
2. Літопис Бойківщини (1931 – 1939). – Ч.1-11.
3. Українське народне малярство XIII-XX століть: світлими народних митців: Альбом/ Авт.-упоряд.: В. І. Свенціцька, В. П. Откович. – К.: Мистецтво, 1991. – 304 с.: іл.
4. Рабій Ю. Княжий город Самбір. – Львів-Самбір-Ютика, 1999. – 442 с.
5. Патріарх Димитрій (Ярема) Іконопис Західної України XII-XV ст. Львів: Друкарські куншти, 2005. – 502 с.: іл.
6. Гелитович Марія. Святий Миколай з житієм. – Львів: Свічадо, 2008. – 152 с.: іл.
7. Марія Гелитович. Ікони Старосамбірщини XIV-XVI століть зі збірки Національного музею у Львові імені Андрея Шептицького. – Львів: Свічадо, 2010. – 239 с.: іл.

УДК 025.85:371.31

Леся ДЗЕНДЗЕЛЮК,

старший викладач кафедри графіки та дизайну друкованої продукції Української академії друкарства, науковий співробітник відділу реставрації Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника, м. Львів, Україна

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК НЕОБХІДНИЙ ФАКТОР НАВЧАННЯ ФАХОВИХ РЕСТАВРАТОРІВ

Дзендзелюк Л. С. Матеріально-технічне забезпечення як необхідний фактор навчання фахових реставраторів. Становлення й еволюція основних етапів реставраційної діяльності значною мірою залежить від матеріально-технічної бази. У статті розглядаються усі напрямки реставраційної практики, спрямованої на збереження, консервацію, продовження життя, покращення експлуатаційних властивостей та естетичного вигляду пам'яток писемності та друку. Наводяться основні реставраційні процеси, яких навчають в Українській академії друкарства, та відповідні засоби і устаткування, застосовувані у різних реставраційних осередках України, Польщі і Росії.

Ключові слова: реставрація, консервація, збереження, стародруки, гравюри, рукописи.

Дзендзелюк Л. С. Материально-техническое обеспечение как необходимый фактор обучения профессиональных реставраторов. Становление и эволюция основных этапов реставрационной деятельности в значительной степени зависят от материально-технической базы. В статье рассматриваются все векторы реставрационной практики, направленной на сохранение, консервацию, продление жизни, улучшение эксплуатационных свойств и эстетического вида памятников письменности и печати. Приводятся основные реставрационные процессы, которых обучают в Украинской академии книгопечатания, и соответствующие средства и оборудование, применяемые в различных реставрационных центрах Украины, Польши и России.

Ключевые слова: реставрация, консервация, сохранение, старопечатные книги, гравюры, рукописи.

Dzdzelyuk L.S. Logistical support as a necessary factor in training professional restorers.

Background. In recent years, there has been an increasing interest in formation and evolution of the main stages of restoration activities largely depends on the material and technical base.

Objectives. The objectives of this study are to emphasize the need for modern professional equipment and high quality materials for teaching professionals restoration business.

Methods. So far this method was been applied to.

Results. The results of the research support the idea that all areas of restorative practices aimed at the preservation, conservation, prolong life, improve performance and aesthetic properties of monuments of writing and printing.

Conclusions. The present results are significant in the basic restoration processes, which studied in Ukrainian Academy of Printing, and related tools and equipment used in various restoration centres of Ukraine, Poland and Russia.

Keywords: restoration, conservation, preservation, old prints, engravings, manuscripts.

© Дзендзелюк Л. С., 2014